

Taalhulp op internet

De belangrijkste online-taalnaslagwerken

Wie een taalvraag heeft, kan het antwoord zoeken in een woordenboek of een taaladviesboek – in boeken dus, van papier. Maar je kunt ook terecht op internet. Dat biedt een waaier aan taalnaslagwerken, en de meeste zijn nog gratis ook. Wat zijn zoal de belangrijkste? En bieden ze dezelfde hulp als de traditionele taalboeken?

Nico Groen

VERTALER, TEKSTSCHRIJVER, REDACTEUR EN SCHRIJFTRAINER

Wat is juist? 'Een aantal mensen gaat naar huis' of 'gaan naar huis'? Het is nog altijd een van de meestgestelde taalvragen, en dus gaat ieder zichzelf respecterend taalboek er uitvoerig op in. Maar hoe helpt internet je de knoop door te hakken?

We doen wat bijna iedereen die zo'n vraag heeft waarschijnlijk zou doen: we gebruiken de zoekmachine van Google. Als je in het venster "een aantal" intikt (met dubbele aanhalingstekens, om aan te geven dat het alleen om deze combinatie gaat), krijg je direct allerlei verfijnde zoekmogelijkheden te zien. Aanklikken van "een aantal meervoud

enkelvoud" leidt naar de volgende drie eerstgenoemde sites:

- taaladvies.net
- het weblog van de Taaladviesdienst van Onze Taal (<http://taal.web-log.nl>)
- de site van het Genootschap Onze Taal zelf (www.onzetaal.nl).

Alle drie leggen ze de regel helder uit: *een aantal gaat* en *een aantal gaan* mogen allebei, maar bij *een aantal gaat* ligt de nadruk op het geheel en bij *een aantal gaan* gaat het eerder om een onbepaald getal, net als bij *meerdere of enkele*. De ene site is misschien iets uitvoeri-

ger of formeler van toon dan de andere, maar niet per se beter of slechter.

Het antwoord op onze vraag is dus snel en gemakkelijk te vinden. Je krijgt zelfs meerdere antwoorden, die je kunt vergelijken en die elkaar aanvullen. Dat geldt ook voor vragen over andere grammaticale kwesties. Tik je "hen of hun" of "groter als" in, dan vind je bij de eerste zoekresultaten dezelfde drie sites. Ze melden dat je *hen* gebruikt na een voorzetsel en als lijdend voorwerp, en dat *hun* een meewerkend voorwerp of een bezittelijk voornaamwoord is. En over *groter als* leggen ze uit dat dit weliswaar veel in spreektaal voorkomt, maar weerstand oproept – en dat je daarom beter *groter dan* kunt gebruiken, zeker in schrijftaal.

■ SPELLING

Een andere kwestie dan, een spellingkwestie. Heb je in die gevallen ook iets aan internet? We beginnen weer met Google, en tikken in: "d of t". Boven aan de gevonden zoekresultaten staat een Wikipedia-artikel met de uitleg van de regels. Het is een helder overzicht met veel voorbeelden en een gedoseerd gebruik van taalkundige termen als per-

soonsvorm en tegenwoordige tijd, die telkens duidelijk worden uitgelegd. De 'kofschip'-regel komt aan bod, evenals een instinker als "Vindt je vader het eigenlijk wel goed als we komen?"

Bij de zoekresultaten stuit je verder op <http://educatie-en-school.infonu.nl>. Ook daar worden de regels uitgelegd, maar iets toegankelijker. De site heeft een heldere inleiding en verklaart termen als *stam*, *werkwoord*, *persoonlijk voornaamwoord* en *persoonsvorm*. 't Kofschip zeilt ook hier voorbij. Opnieuw een behulpzame site dus, maar minder uitgebreid en iets overzichtelijker.

Taalunieversum.nl is ook iets beknopter en daarnaast wat preciezer. Bovendien bevat deze site koppelingen naar de *Woordenlijst der Nederlandse Taal* (het Groene Boekje) en de *Algemene Nederlandse Spraakkunst* (de ANS), die allebei integraal op internet staan (zie respectievelijk <http://woordenlijst.org> en www.let.ru.nl/ans).

■ FAVORIETENLIJSTJE

De onlineversie van de ANS kan meteen worden opgenomen in het favorietenlijstje van iedere taalliefhebber, en die van het Groene Boekje ook. Want als je wilt weten hoe je een woord spelt, is een woord in het Google-venster invullen niet altijd de handigste methode. Doe je dat bijvoorbeeld met *ruggengraat* (of *ruggegraat*), dan kom je vaak terecht op sites met uitleg van het begrip zelf. De vraag "*ruggengraat of ruggegraat?*" brengt je bij het online *NRC stijlboek* (<http://apps.nrc.nl/stijlboek>), waar overigens een uitleg staat die afwijkt van de officiële regels. Dat komt doordat *NRC Handelsblad* een van de media is die zich vier jaar geleden hebben aangesloten bij de zogenoemde 'witte spelling'. Die spelling, ontwikkeld door Onze Taal en neergelegd in het Witte Boekje, kijkt in een aantal opzichten af van het Groene Boekje, waarvan in 2005 de jongste versie verscheen. Wie bij Google op zoek was naar het verschil "pannekoek of pannenkoek" (een heet hangijzer bij de recente spellingveranderingen), vindt als een van de eerste treffers een pagina op de Onze Taal-site met uitleg over deze witte spelling.

De ANS online is een prima hulpmiddel voor het beantwoorden van grammaticavragen. Je kunt registers aanklikken waarin je de trefwoorden "aantal" en "hen of hun" vindt – om bij de vragen te blijven die we eerder aan internet stelden. Om de kwestie *groter als* te vinden, moet je enigszins vertrouwd zijn met taalkundige termen, want je vindt die onder het trefwoord "*als*, on-

derschikkend voegwoord van vergelijking". De uitleg is pittig en bevat onder meer het moeilijke woord *sjibbolet*, maar daarvan is de betekenis dankzij internet gelukkig gauw gevonden. Even intikken in het Google-zoekvenster, en je weet het.

■ HOERENJONG

Sjibbolet intikken in Google leverde dus meteen de betekenis van dat woord op. Is internet altijd zo'n handige betekenisleverancier? We leggen de lat iets hoger. *Hoerenjong* is behalve een scheldwoord ook een typografische term voor 'onvolledige regel boven aan een tekstkolom'. Krijg je via internet beide betekenissen boven water? Tik het woord in en Wikipedia levert ze ogenblikkelijk, en ook nog de omschrijving 'gigolo' en de bouwkundige betekenis 'verlengstuk van een heimachine'. Wikipedia 'herkent' ook de drie betekenissen van het woord *pad*: 'amfibie', 'voetweg' en 'koffiefiltertje' (in het laatste geval wordt *pad* op z'n Engels uitgesproken).

Maar als je naar woordbetekenissen zoekt, hapert de Google-zoekmethode ook weleens. Geregeld vind je namelijk sites waarop het woord alleen in de tekst voorkomt, dus zonder betekenisomschrijving. Een online woordenboek verdient daarom de voorkeur, en zoeken op "betekenis woorden" biedt uitkomst. Het levert verschillende woordenboeken op, met als eerste zoekresultaten www.woorden-boek.nl, www.encyclo.nl en een sterk uitgekledede versie van het *Woordenboek hedendaags Nederlands* van Van Dale.

www.woorden-boek.nl, dat naar eigen zeggen ruim 104.000 trefwoorden kent, geeft goede betekenisinformatie. Het woord *hoerenjong* kent het niet (niet omdat het preuts is, want andere

Het is niet duidelijk waardoor het komt, maar het aantal bronnen verschilt per trefwoord. Bij *hoerenjong* zijn het er zeven, bij *pad* tien, bij *tuig* (eveneens gekozen omdat het meerdere betekenissen heeft) wel twaalf. Veel bronnen bevatten dezelfde omschrijving, maar bij elkaar biedt www.encyclo.nl alle tot nu toe genoemde betekenissen van *hoerenjong*. Bij *pad* ontbreekt alleen de betekenis 'koffiefiltertje'.

■ UITSPRAAK

Het onlinewoordenboek van Van Dale, te raadplegen via de site van de uitgever, geeft die laatste omschrijving van *pad* wel, net als de betekenissen "smalle weg" en "tot de amfibieën behorend dier". De grote Van Dale staat ook in ingedikte vorm op de site, maar daarvoor moet je een onlineabonnement nemen, voor vier euro per maand.

Goed in betekenissen is ook het Wiki-Woordenboek, gevonden door enkele koppelingen aan te klikken. Het telt ongeveer 69.000 trefwoorden. Tik je opnieuw *pad* in, dan blijkt het verreweg de meeste informatie te geven, waaronder synoniemen, voorbeeldzinnen, een filmpje van een zwemmende *pad* en een vertaling van de betekenis 'amfibie' in zestien talen en van de betekenis 'voetweg' in vijftien talen. (Je vindt niet de betekenis 'koffiefiltertje'.) Het woordenboek laat nóg een voordeel zien van digitale informatie boven papieren informatie: je kunt desgewenst de uitspraak van het gezochte woord horen.

Ook de betekenis van vaktermen hoest internet snel op. Je komt vrijwel altijd terecht op een specialistische site, de ene keer van een gerenomeerd instituut (bijvoorbeeld de Radboud Universiteit Nijmegen, met een lijst termen uit de organische chemie), de andere

Nóg een voordeel van digitale informatie: je kunt de uitspraak van een woord horen.

scheldwoorden staan er wel in), maar bij *pad* geeft het de betekenis "smalle, niet-verharde voetweg" en "trage, op de kikker gelijkende amfibie". Daarnaast geeft het ook "plaatje ter bevestiging van veren op een wagenas" en "verbinding die een relatie aangeeft tussen knopen in een netwerk". Die laatste betekenis kent zelfs de grote Van Dale niet.

www.encyclo.nl is een soort 'meta-woordenboek': het geeft omschrijvingen uit verschillende onlinewoordenboeken.

keer van een hobbyist die een termenlijstje op zijn zelfgebouwde site heeft gezet, bijvoorbeeld over auto's, bergbeklimmen of toneel.

Conclusie: via internet kun je de betekenis van woorden prima vinden, ook die van vaktermen. Lukt het niet via de ene site, dan wel via de andere. De ene heeft misschien meer trefwoorden dan de andere en de sites verschillen in de informatie die ze over een woord geven, maar bij elkaar geven ze je vrijwel altijd het antwoord dat je zoekt. ▶